

Het Vijfde Kaderprogramma voor Onderzoek, Technologische Ontwikkeling en Demonstratie van de EU

Alain Deleener
wetenschappelijk adviseur IWT

Situering en definitie van een Kaderprogramma

Op wereldschaal komen snel nieuwe markten tot ontwikkeling op het gebied van onder meer informatie en communicatie, milieu en voedingsmiddelen. Omdat productie- en innovatiecycli steeds korter worden, gaan onderzoek en technologische ontwikkeling (OTO) steeds zwaarder wegen op de kostenstructuur van de productie en in het internationaal concurrentiegebied. De Europese eenheidsmarkt beoogt dan ook

- de competitiviteit van de Europese industrie te bevorderen;
- het rationeel en optimaal gebruik van het potentieel binnen de Europese Unie (EU);
- het bevorderen van het welzijn van de burgers.

Wetenschap en technologie worden ingeschakeld in de verwezenlijking van deze objectieven en de ondersteuning van het EU-beleid in verschillende domeinen zoals onder meer milieu, energie en informatietechnologie.

Via een versterking van de technologische basis van de bedrijven wordt er gestreefd naar een verbetering van de internationale concurrentiepositie van de Europese industrie voornamelijk ten opzichte van de Verenigde Staten en Japan. De activiteiten op het vlak van OTO

en demonstratie worden gepland en gecoördineerd in de zogenaamde kaderprogramma's. Een kaderprogramma is een planning over meerdere jaren (meestal vier à vijf jaren) waarbij de prioritaire domeinen en het budget worden vastgelegd. Het vormt als het ware het beleidsinstrument van de EU op het vlak van OTO.

Historiek van de Kaderprogramma's

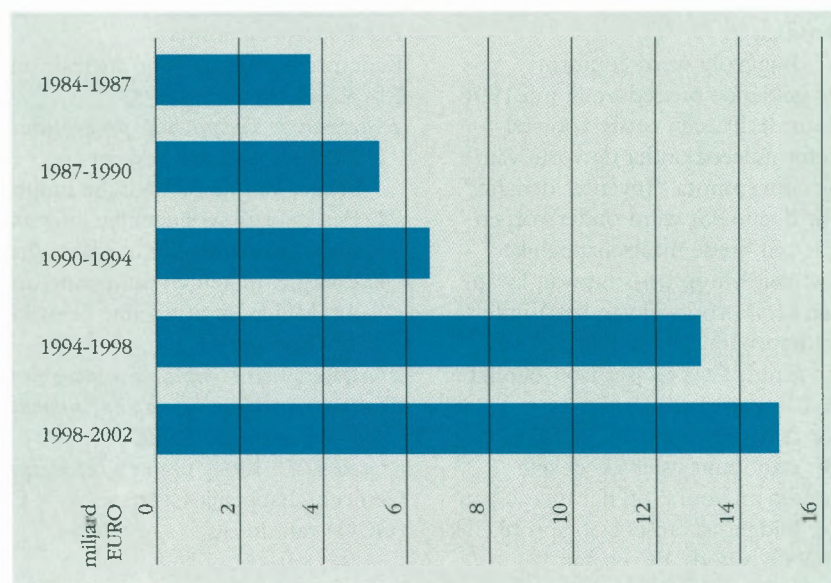
In de jaren vijftig was de politieke aandacht in Europa vooral gericht op het beheer van de energiebronnen. Twee energiebronnen waren toen belangrijk, namelijk kolen en nucleaire energie. Dit leidde tot de oprichting van supranationale organisaties zoals de EGKS en de CERN (Europees Centrum voor Kernonderzoek), later gevolgd door de EEG en EURATOM. De Europese onderzoeksactiviteiten situeerden zich dan ook voornamelijk rond deze twee domeinen. In 1974 zijn de onderzoeksactiviteiten uitgebreid

Om KMO's te stimuleren tot deelname aan het Kaderprogramma bestaan er specifieke maatregelen, die het indienen van voorstellen en het deelnemen aan de OTO-activiteiten door KMO's moeten vergemakkelijken.

tot andere terreinen en werd gestart met de uitvoering van een aantal grote sectoriële onderzoeksprogramma's. De eerste domeinen waarin dit soort programma's tot stand kwam waren: energie, milieu, en grondstoffen. Onder druk van de internationale concurrentie zijn er in het begin van de jaren tachtig een hele reeks nieuwe programma's tot stand gekomen op belangrijke technologische domeinen als informatietechnologie, biotechnologie, materialen enzomeer.

Naarmate de omvang en de diversiteit van de activiteiten van de Gemeenschap toenamen, ontstond de behoefte aan coördinatie van de onderzoeksactiviteiten en aan een strategisch overzicht van

Grafiek 1
Evolutie budget Kaderprogramma's

de diverse activiteiten. Vandaar dat het Europees onderzoeksbeleid nu wordt geformuleerd in een zogenaamd "Kaderprogramma voor Onderzoek, Technologische Ontwikkeling en Demonstratie van de Europese Gemeenschap".

Het Eerste Kaderprogramma voor onderzoek en technologische ontwikkeling ging van start in 1984, en duurde tot 1987 en had een totaal budget van 3,750 miljard ecu. Grafiek 1 geeft aan dat het belang van de achtereenvolgende kaderprogramma's aanzienlijk toeneemt. Voor het huidige Vijfde Kaderprogramma is een budget van 14,960 miljard ecu/euro voorzien.

Vorbereiding van het Kaderprogramma

Bij de voorbereiding van een kaderprogramma wordt eerst een voorstel van prioriteiten door de Europese Commissie (EC) geformuleerd. Dit voorstel wordt dan zowel aan de (Europese Minister-) Raad voor Onderzoek als aan het Europees Parlement (EP) voorgelegd. Het kaderprogramma vormt immers één van de weinige items waarover beide instellingen in consensus hun akkoord moeten geven. Bovendien moet de beslissing binnen de Raad (van Ministers) ook in consensus genomen worden. Elk land kan zijn veto stellen. Dit heeft tot gevolg dat er bij de besluitvorming en de totstandkoming van het Vijfde Kaderprogramma heel wat vertraging is opgelopen. Voor het volgende kaderprogramma zal dit enigszins kunnen vermeden worden daar binnen de Raad de beslissing met meerderheid van stemmen zal kunnen genomen worden.

Bijgevolg werd conform de geldende procedure in juli 1996 door de EC een eerste voorstel geformuleerd onder de vorm van de conceptnota "Inventer demain". Dit document werd onderworpen aan een brede maatschappelijke discussie en op basis hiervan kwam een eerste voorstel van het Vijfde Kaderprogramma in februari 1997 tot stand. Pas één jaar later bereikte de Ministerraad hierover een gemeenschappelijk standpunt. Dit standpunt week op enkele punten en vooral op het niveau van het budget af van het oorspronkelijk voorstel van de EC en van

het standpunt van het EP. Zo stelde de EC en het EP respectievelijk een totaal budget voor van 16,3 en 16,7 miljard ECU, terwijl de Minister-raad uiteindelijk een maximum van 14 miljard ECU voorstelde. Om tot een consensus te komen was een lange onderhandelings- en reconciliatieperiode noodzakelijk. Uiteindelijk werd op 17 november 1998 een compromis bereikt en werd op 22 december 1998 het Vijfde Kaderprogramma finaal goedgekeurd met een budget van 14,96 miljard ECU/EURO.

Momenteel zijn de besprekingen van de werkprogramma's (werk- of implementatieplannen) van de verschillende specifieke programma's aan de gang.

Structuur van het Vijfde Kaderprogramma

In tegenstelling tot de vroegere kaderprogramma's, die bestonden uit programma's rond bepaalde technologiedomeinen (informatie, milieu, en dergelijke) is het Vijfde Kaderprogramma nu opgebouwd rond vier thematische programma's en drie horizontale programma's.

Thematische programma's

De thematische programma's zijn gekozen in functie van voor de EU prioritaire sociale economische doelstellingen of probleem-

gebieden. Elk van de thematische programma's is opgebouwd rond drie onderdelen:

- kernactiviteiten,
- generieke activiteiten,
- steun voor onderzoeksinfrastructuur.

De kernactiviteiten vormen de belangrijkste nieuwigheid van het Vijfde Kaderprogramma en zijn zijn bedoeld om een gemeenschappelijk Europees probleem aan te pakken. Zij gaan uit van een probleemgerichte en multidisciplinaire aanpak. Men zal dus bij het indienen van projectvoorstellen moeten nagaan in welke mate het voorstel een oplossing kan bieden aan één van de prioritaire socio-economische thema's, geformuleerd onder de vorm van de kernactiviteiten. In totaal zijn er 20 kernactiviteiten (zie hieronder):

Kwaliteit van het bestaan en beheer van de biologische hulpbronnen

- Voeding, voedingswetenschap en gezondheid;
- Beheersing van infectieziekte;
- De cel als fabriek;
- Milieu en gezondheid;
- Duurzame landbouw, visserij en landbouw en geïntegreerde ontwikkeling van plattelands gebieden, met inbegrip van berggebieden;
- Vergrijzing van de bevolking en handicaps.

Structuur van het Vijfde Kaderprogramma

	Bedrag in miljoen EURO	%
Totaal budget	14.960	100
EU Kaderprogramma	13.700	91,6
Kaderprogrammama voor nucleair onderzoek (Euratom)	1.260	8,4
EU Kaderprogramma	13.700	100
<i>1° activiteit: Thematische programma's</i>	10.843	79
1. Kwaliteit van het bestaan en beheer van de biologische hulpbronnen	2.413	22,3
2. Een gebruiksvriendelijke informatiemaatschappij	3.600	33,2
3. Concurrerende en duurzame groei	2.705	24,9
4. Energie, milieu en duurzame ontwikkeling		
4a. Milieu en duurzame ontwikkeling	1.083	10
4b. Energie	1.042	9,6
<i>2° activiteit: Internationale samenwerking</i>	475	3,5
<i>3° activiteit: Bevordering van innovatie en deelname van KMO's</i>	363	2,6
<i>4° activiteit: Verhoging van het menselijk potentieel</i>	1.280	9,3
Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek (GCO) van de EC	739	5,4

Een gebruiksvriendelijke informatiemaatschappij

- Systemen en diensten voor de burger;
- Nieuwe werkmethode en elektronische handel;
- Multimedia-inhoud en -instrumenten;
- Essentiële technologie en infrastructuur.

Een concurrerende en duurzame groei

- Innovatieve producten, procédés en organisatie;
- Duurzame mobiliteit en intermodaliteit;
- Landvervoer- en mariene technologieën;
- Nieuwe perspectieven voor de luchtvaart (aëronautiek).

Behoud van het ecosysteem

Milieu en duurzame ontwikkeling

- Duurzaam waterbeheer en waterkwaliteit;
- Veranderingen op wereldschaal, klimaat en biodiversiteit;
- Duurzame mariene ecosystemen;
- De stad van morgen en het culturele erfgoed.

Energie

- Schonere energiesystemen, met inbegrip van systemen van hernieuwbare energie;
- Economische en efficiënte energie voor een concurrerend Europa.

Horizontale programma's

Bij de horizontale programma's zijn er geen kernactiviteiten, behalve voor "Verhoging van het menselijk onderzoekspotentieel", waar "Verdieping van de fundamentele kennis op sociaal-economisch gebied" toegevoegd werd. Een belangrijke nieuwheid in dit laatste horizontale programma is het optrekken van de opleidingsbeurzen voor jonge onderzoekers, de zogenaamde Marie Curie beurzen, naar het bedrijfsleven. Het moet jonge onderzoekers in staat stellen in een andere lidstaat onderzoek te verrichten in een industriële of commerciële omgeving. Voorts is het de bedoeling de samenwerking tussen het bedrijfsleven en de universiteiten te stimuleren. Van de gastonderneming wordt verwacht dat zij

voor een aangepaste onderzoeksinfrastructuur en een degelijke begeleiding zorgt. Er worden bijzondere regelingen uitgewerkt om de deelneming van KMO's aan dit beurzensysteem te vergemakkelijken. De middelen worden gezamenlijk door de Europese Commissie en het gastbedrijf ter beschikking gesteld.

Beheer van de programma's

Het kaderprogramma en de specifieke programma's worden in eerste instantie beheerd door de EC. Zij worden hierin bijgestaan door beheerscomités of de zogenaamde programmacomités en de Externe Adviesgroepen (EAGs). Deze laatste zijn een nieuwheid in het Vijfde kaderprogramma. Zij zijn samengesteld uit experts uit de industriële en wetenschappelijke wereld en uit gebruikersgroepen en zij adviseren de EC in verband met de werkprogramma's en de prioriteiten. De programmacomités zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van de verschillende Lidstaten en bepalen samen met de EC de werkprogramma's, de oproepen en de selectie van projecten. De Belgische delegaties bij deze comités zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van de verschillende gewesten en gemeenschappen en de federale overheid. De Vlaamse vertegenwoordigers van de meeste thematische programma's alsook van het horizontaal programma "Bevordering van innovatie en stimulering van deelname van KMO's" zijn IWT-adviseurs.

EU-financiering en KMO-specifieke maatregelen

Iedereen (openbare en particuliere instellingen), gevestigd in de EU, ongeacht de vorm van de rechtspersoonlijkheid kan een projectvoorstel indienen. Samenwerking met een partner is evenwel een absolute ontvankelijkheidsvereiste: de indieners dienen samen te werken met ten minste één partner uit een andere Lid-Staat of geassocieerd land. De meeste onderzoeksprojecten vinden plaats onder de vorm van projecten voor gezamenlijke rekening ('shared cost'). Hierbij worden de kosten gedeeld door de partners in

het project en de EU. De totale steun van de EU zal in het algemeen nooit meer bedragen dan 50 % van de volledige projectkosten.

Om KMO's te stimuleren tot deelname aan het kaderprogramma bestaan er specifieke maatregelen, die het indienen van voorstellen en het deelnemen aan de OTO-activiteiten door KMO's moeten vergemakkelijken. De Europese definitie van KMO is een bedrijf

- met minder dan 250 werknemers,
 - met ofwel een jaaromzet van maximum 40 miljoen euro (ca. 1,6 miljard fr.) ofwel een jaarlijks balanstotaal van maximum 27 miljoen euro (ca. 1 miljard fr.)
 - en waarvan niet meer dan één derde in het bezit is van een moedermaatschappij of een andere grote organisatie (met uitzondering van financiële instellingen).
- Voor de KMO's bestaan er onder meer twee specifieke maatregelen.
- *Verkenningpremies*: met deze premies (maximum 22.500 euro of 907.648 fr.) kunnen de KMO's een definitief projectvoorstel uitwerken via bijvoorbeeld haalbaarheidsstudies of het zoeken van bijkomende partners.
 - *Onderzoeksprojecten in samenwerkingsverband*: hierbij kunnen minimum drie KMO's uit minstens twee verschillende Lidstaten voor een gemeenschappelijk technologisch probleem een projectvoorstel uitwerken dat door een derde entiteit ('RTD-performer') met aangepaste onderzoekscapaciteit kan uitgevoerd worden. Deze projecten kunnen continu bij de EC ingediend worden.

Indienen van projectvoorstellen en selectie

In het algemeen kunnen projectvoorstellen ingediend worden nadat de EC een oproep voor voorstellen heeft gelanceerd. De eerste oproepen worden voor de meeste programma's verwacht vanaf 1 maart 1999. Drie maanden na de oproep is de sluitingsdatum, de uiterste datum waarop de projectvoorstellen moeten ingediend zijn. Na deze datum vindt de evaluatie plaats door een internationaal

panel van experts. De selectie van voorstellen, die voor EU-financiering in aanmerking komt, wordt vervolgens voorgelegd aan het programmacomité en aan de EU-Commissarissen. Na goedkeuring door deze laatste volgen de contractonderhandelingen en pas na de goede afloop hiervan kunnen de projecten van start gaan. Concreet wil dit zeggen dat de eerste projecten slechts op het einde van 1999 zullen kunnen van start gaan.

Nadere informatie

Indien u eraan denkt een transnationaal projectvoorstel in te dienen is het vooral belangrijk u tijdig te informeren en voor te bereiden. U kan zich bij het uitwerken van een voorstel ook laten adviseren. Voor informatie over het Vijfde Kaderprogramma en project-advisering kan u steeds bij

het IWT terecht. Bovendien wordt door IWT regelmatig de nieuwsbrief "IWT-info" uitgegeven. Deze bevat informatie over opportuniteiten op het vlak van OTO (onder meer oproepen, zoeken van partners, technologie-overdracht); men kan er zich kosteloos op abonneren.

Bijkomende informatie vindt u ook op de volgende websites:
<http://www.iwt.be>
<http://www.cordis.lu/> (dit is de website van de informatiedienst van het EU-kaderprogramma, die niet alleen de recentste informatie bevat over de komende oproepen maar ook over lopende projecten, partners en projectresultaten)

Voor meer informatie over het Vijfde Kaderprogramma kan u terecht bij Alain Deleener, IWT, Bischoffsheimlaan 25, 1000 Brussel;
 tel: 02/209 09 25,
 fax 02/223 11 81,
 E-mail: adl@iwt.be

TIV

Technologische Innovatiecel voor Vlaanderen vzw

Gemeenschappelijke Cel van de Vlaamse GOM's

Als innoverende KMO wenst U: een goed product, een geschikte partner, een klare kijk op de nieuwste technologische ontwikkelingen, een passende strategie, de juiste informatiekanalen, een snel resultaat

TIV:

uw rechterhand voor een succesvolle innovatiestrategie

Tot uw beschikking staan: een multidisciplinair team jarenlange ervaring in het opsporen van de nieuwste producten, processen of projecten toegang tot databanken, instituten, federaties,... waar ook ter wereld een flexibele, uitgeteste methodiek technologie-monitoring geleide workshop voor het initiëren van productideeën

TIV biedt U een volledig gepersonaliseerd programma aan

startbespreking en formulering van uw interesseprofiel wereldwijde prospectie en contactname analyse van de respons evaluatie van de voorstellen rapportering van de resultaten opvolging van de contacten

Contactadressen

GOM - West-Vlaanderen
 Baron Ruzettelaan 33,
 8310 Brugge-Assebroek
 Tel. 050/35 81 31
 Fax 050/36 31 86

TIV
 Bisschoffsheim 25,
 1000 Brussel
 Tel. 02/219 56 10
 Fax 02/219 82 27

europartner® time systems | sales management

**TIJDSREGISTRATIE
JOBOPVOLGING
NACALCULATIE**

Wie doet wat?
 Aan welk order of project?
 Verbruikte materialen?
 Aantal?
 Wanneer en hoelang?
 Niet-productieve uren?
 Rendement?
 Controle voorcalculatie?

EUROCAP software

**ECHTE MOBILITEIT
VOOR VERTEGENWOORDIGERS**

- Complete PC in handformaat
- Geen opstarttijden
- Probleemloze Windows '95/NT connectiviteit

PROSPECTIE - DATABASE

- Eenvoudig en overzichtelijk
- Uiterst selectieve database
- Windows '95/NT

Europartner Time Systems bvba • Ringlaan 20 • B-8520 Kourne
 E-mail: info@europartner.be • Tel.: (056) 3554 16 • Fax: (056) 37 27 95